

Asia: VN/1010/2021

Hallituksen esitys laeiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Näettekö tarvetta ympäristönsuojelulain 89 §:n 1 momentin kehittämiseksi, huomioiden mitä esityksen jaksossa Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset (5.1.1) todetaan?

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:n 2 momentin 2 kohtaan ehdotetusta muutoksesta

Investointisopimusvelvoitteet

Suomella on noin 60 kahdenvälistä investointisopimusta. Niiden lisäksi Suomea velvoittavat voimaan tullessaan Euroopan unionin ja Kanadan välisen laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen (CETA) ja muiden vastaavien EU-tason, investointien suojaa koskevia määräyksiä sisältävien sopimusten velvoitteet.

Kahdenväliset investointisopimukset ja CETA-sopimus voimaan tullessaan takaavat sinänsä Suomen sääntelyoikeuden. Suomen neuvottelemissa kahdenvälisissä sopimuksissa sääntelyoikeuden katsotaan kuuluvan lähtökohtaisesti sopimuspuolille, mutta CETA-sopimuksessa sopimusosapuolten oikeus säännellä ja muuttaa lainsäädäntöään legitiimien tavoitteiden saavuttamiseksi esimerkiksi ympäristön ja terveyden aloilla on eksplisiittisesti kirjattu (UM lausunto PC0TQ4CA-13 eräiden ympäristösäädösten ja CETA-sopimuksen välisestä suhteesta 20.10.2020). Sääntelyoikeus kattaa myös tilanteet, joissa sääntelystä voisi olla kielteisiä vaikutuksia jo tehdyille investoinneille.

Sääntelyoikeus ei kuitenkaan vapauta osapuolia sopimusvelvoitteista. Esimerkiksi CETA-sopimuksen 8.10 artiklassa täsmennetään, että osapuoli rikkoo kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvollisuutta, jos toimenpide tai toimenpidesarja tarkoittaa: oikeussuojan epäämistä rikos-, siviili- tai hallinnollisessa menettelyssä; oikeusturvan perustavanlaatuista rikkomista, mukaan luettuina avoimuuden perustavanlaatuinen rikkominen oikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä; ilmeistä mielivaltaisuuksia; kohdennettua syrjintää ilmeisen väärin perustein, kuten sukupuolen, rodun tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella; sijoittajien huonoa kohtelua, kuten pakottamista, painostamista ja häirintää; tai minkä tahansa muun, osapuolten artiklan mukaisesti hyväksymään kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvollisuuteen kuuluvan tekijän rikkomista.

Investointisuojasopimuksissa ja CETA-sopimuksessa on myös pakkolunastusta koskevat määräykset. CETA-sopimuksen 8.12 artiklan mukaisesti Suomi ei saa kansallistaa tai pakkolunastaa sopimuksen piiriin kuuluvaa sijoitusta suoraan tai epäsuorasti käyttämällä toimenpiteitä, joilla on kansallistamista tai pakkolunastusta vastaava vaikutus, paitsi yleisen edun vuoksi, lain mukaisesti, syrjimättömästi ja ripeää, asianmukaista sekä riittävää korvausta vastaan.

Ympäristönsuojelulain 89 § luvan muuttamisesta

Voimassa olevan ympäristönsuojelulain 89 pykälän toisen momentin mukaan lupaviranomaisen on valvontaviranomaisen, asianomaisen yleistä etua valvovan viranomaisen tai haitankärsijän taikka 186 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön aloitteesta muutettava lupaa, jos toiminnasta aiheutuu tässä laissa kielletty seuraus.

Esityksessä lain 89 pykälän toista momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lupaa voitaisiin muuttaa, kun toiminnasta voi aiheutua tässä laissa kielletty seuraus.

Ehdotettu muutos koskee tilannetta, jossa toimija on jo saanut luvan, jota myönnettäessä riskit mahdollisista kielletyistä seurauksista on käyty läpi. Selvää on, että mikäli tästä huolimatta toiminnasta aiheutuu tosiasiallinen kielletty seuraus, lupaa on kyettävä muuttamaan. Tämä kuitenkin toteutuu jo nykyisessä laissa.

Pelkkä epäily tai huoli mahdollisesta kielletystä seurauksesta ei vaikuttaisi kuitenkaan olevan riittävä syy luvan muuttamiseen tilanteessa, jossa lupaa myönnettäessä riskit on käyty läpi ja arvoitu.

Ehdotetun muutoksen seurauksena ympäristönsuojelulain 89 pykälän toisen momentin perusteella tehty toimenpide saatettaisiin tulkita Suomen ja Euroopan unionin investointisopimusten velvoitteiden vastaiseksi mielivaltaiseksi ja/tai huonoksi kohteluksi tai nostaa tilanteesta riippuen kysymyksen epäsuorasta pakkolunastuksesta, mikä saattaisi tapauskohtaisesti johtaa investointisuojasopimuksen mukaiseen kanteeseen ja mahdollisiin korvausvaatimuksiin.

Lausunto

Vaikka Suomen kahdenväliset investointisuojasopimukset ja erityisesti CETA-sopimus voimaantullessaan ylläpitävät Suomen oikeuden säännellä ja muuttaa lainsäädäntöään legitiimien tavoitteiden saavuttamiseksi esimerkiksi ympäristön ja terveyden aloilla, se ei kuitenkaan vapauta Suomea kohtuullisen ja oikeudenmukaisen kohtelun velvollisuudesta ja/tai epäsuoraa pakkolunastusta koskevista määräyksistä, kun lakeja ja määräyksiä pannaan toimeen.

Ulkoasiainministeriö suhtautuu tämän vuoksi varauksellisesti voimassa olevan ympäristönsuojelulain 89 pykälän ehdotettuun muutokseen. Ehdotettu uusi muotoilu vaikuttaa tulkinnanvaraiselta ja vähentää sääntely-ympäristön ennakoitavuutta. Tapauskohtaisesti se voi myös johtaa Suomen kansainvälisten veloitteiden perusteella tehtyihin kanteisiin/korvausvaatimuksiin viranomaistoiminnasta.

Muihin muutosehdotuksiin ulkoministeriöllä ei ole huomautettavaa.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 3 momentista koskien vakuuslupamääräyksen muuttamista

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 4 momentista koskien selvitysten hankkimista aloitemenettelyn tueksi

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 5 momentista koskien päätösluonnoksesta kuulemista

-

Muut kehittämisajatuksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään liittyen

-

Näkemyksenne jätteenkäsittelyn vakuutta koskevan soveltamisalan täsmentämistä koskevasta ympäristönsuojelulain säännöksestä 59 §:n (1 momentissa)

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 59 §:n 2 momentiksi ehdotetusta säännöksestä

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 60 §:n 1 momenttiin ehdotetusta muutoksesta

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 61 §:ää ehdotetuista muutoksista

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulakiin ehdotetusta uudesta 61 a §:stä. Onko realisointimenettelyä koskeva säännös mielestänne tarpeellinen?

-

Näkemyksenne liha-luujauhon polttamista koskevista säännösehdoista ympäristönsuojelulakiin (107, 221 c–221 e §)

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 200 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voitte kirjoittaa kommenttinne esityksestä muilta osin

-

Kysymykset ympäristönsuojeluviranomaisille

Vastaavatko ehdotetut säännökset näihin ongelmiin?

-

Miten arvioitte ehdotettujen säännösten vaikuttavan työmääräänne?

-

Esityksessä on lähdetty siitä, että ehdotetut säännökset eivät edellyttäisi olemassa oleviin tietojärjestelmiin erityisiä muutoksia. Vastaako arvio käsitystänne?

-

Liittyykö ehdotettujen säännösten soveltamiseen tulkinnallisia epäselvyyksiä?

-

Sinivuori Kimmo
Ulkoministeriö